

УДК 37.035:355.01

О. Ю. Дукій,
методист відділу виховної роботи ВШПО

Предмет «Захист Вітчизни» в умовах сьогодення

Нині, коли військово-політична ситуація в Україні досягла небезпечної межі, болючою для суспільства стала проблема боєздатності національних Збройних сил. Закономірно виникло питання підвищення якості викладання предмета «Захист Вітчизни».

Ключові слова: Збройні сили України, «Захист Вітчизни», допризовна підготовка, система військової освіти, навчальна програма.

Dykyi O. Yu. The Subject of „National Defense” in Today’s Environment.

In circumstances where the military-political situation in Ukraine has reached its limit, quite painful for society was the question the combat capability of the national armed forces. When we analyzed

the situation that occurred in the country, we have raised the question of improvement of quality of teaching the subject of „National Defense”.

Key words: Armed Forces of Ukraine, „National Defense”, pre-service training, military education system, the curriculum.

Постановка проблеми. Протягом чотирьох останніх років під час уроків «Захисту Вітчизни» відповідно до навчальної програми вчителі доводили старшокласникам основні напрямки реформування сучасних Збройних сил України і приведення їх до стандартів найбільш боєздатних армій світу. Остання така державна програма була розрахована на період до 2017 року. Ці багаторічні програми реформування передбачали поступове скорочення чисельності війська та повний перехід до їх комплектування контрактниками, оснащення сучасними зразками техніки та стрілецького озброєння, соціальний захист військовослужбовців і членів їх сімей. На виконання цих завдань із державного бюджету щороку виділялись десятки мільйонів гривень. Але виявилось, що, крім підвищення грошового забезпечення військовиків, ніякі заходи не доводились до логічного завершення.

За словами Голови Верховної Ради України Олександра Турчинова, «...протягом останніх років нашу армію системно знищували, роззброювали, з її лав звільняли найкращі кадри. З початком агресії проти нашої держави стала очевидною наявність серйозних проблем у Збройних силах України. Нині армію фактично доводиться відновлювати». А обороноздатність Вітчизни закладається ще у школі.

Виклад основного матеріалу. Першою ланкою у Структурі підготовки військових фахівців в системі військової освіти України, яка є складовою частиною державної системи освіти, як це передбачено

Постановою Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 № 1410 «Про створення єдиної системи військової освіти», є початкова військова підготовка молоді [4]. Згідно з цією постановою «початкова військова підготовка молоді здійснюється у формі допризовної підготовки у середніх закладах освіти, навчання у військових ліцеях та ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою. Початкова військова підготовка молоді має забезпечити здобуття юнаками первинних знань, умінь та навичок із загальновійськових дисциплін з метою скорочення терміну становлення молодих солдатів і матросів, швидкої їх адаптації до строкової служби, а у військових ліцеях та ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою, крім того, з метою професійної спрямованості ліцеїстів на подальше навчання у ВНЗ».

Удосконалення допризовної підготовки молоді у середніх закладах освіти є важливим і терміновим з огляду на нагальну необхідність докорінного поліпшення патріотичного виховання молоді, формування позитивного ставлення до виконання конституційного обов’язку – захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, підвищення престижу військової служби й освіти. Про це зазначається в рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 28 серпня 2014 р., введеному в дію Указом Президента України від 24.09.2014 № 744/2014 [5].

Удосконалення навчальної програми з предмета «Захист Вітчизни» розпочато на виконання рішення протокольного доручення Урядового комітету

соціально-економічного розвитку та з питань міжнародного співробітництва від 25 червня 2014 р. № 21. Згідно з дорученням, наказом Міністерства освіти і науки України від 17 вересня 2014 № 1052 «Про удосконалення та громадське обговорення навчальної програми з предмета „Захист Вітчизни” для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів» [3] утворено робочу групу з її доопрацювання. Робота над новою редакцією програми та її громадське обговорення, відповідно до наказу, має завершитися до 1 грудня 2014 р.

Протокольним дорученням наради під головуванням віце-прем'єр-міністра України О. М. Сича «Щодо питань національно-патріотичного виховання учнівської молоді» від 18 вересня 2014 р. також наголошено про нагальну необхідність доопрацювання навчальної програми із «Захисту Вітчизни». Але цим рішенням визначено й додаткові завдання, що зобов'язують укомплектувати учбові кабінети навчальною зброєю та іншим майном, удосконалити систему добору, підготовки та перепідготовки фахівців цього напрямку, відновити роботу відділів військової освіти, визначити чіткі механізми взаємодії керівників навчальних закладів з органами військового управління та запровадження Всеукраїнського конкурсу-огляду рівня підготовки учнів з предмета «Захист Вітчизни».

За чинною програмою для 10–11-х класів ЗНЗ I–III ступенів (керівник авторського колективу В. М. Мілецький, ТОВ «Видавництво „Ранок”», 2010 р.) [6], яка рекомендована Міністерством освіти й науки України відповідно до Типових навчальних планів для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки від 27.08.2010 № 834, зі змінами, що внесені наказом Міністерства освіти і науки від 29.05.2014 № 657, на вивчення предмета у 2014/2015 н. р. передбачено:

– у класах з військово-спортивним профільним навчанням – 2 год на тиждень;

– у класах усіх інших напрямів – 1,5 год на тиждень.

Кількість годин може бути збільшено за рахунок варіативної складової навчального плану. Предмет же «Захист Вітчизни» є обов'язковим і включається до інваріантної частини та викладається протягом трьох періодів – у 10–11 класах та під час навчально-польових зборів (занять у лікувально-оздоровчому закладі).

А що ж у нас в області? Згідно з розпорядженням голови Волинської обласної державної адміністрації від 16 вересня 2014 року № 357 «Про організацію підготовки молоді до військової служби в 2014/2015 навчальному році» доручено забезпечити виконання програми «Захист Вітчизни» в обсязі 140 год та організувати роботу гуртків військово-патріотичного спрямування у всіх ЗНЗ I–III ступенів. Також районними (міськими) радами ініціюється придбання у школи макетів стрілецької зброї та гранат.

Уже протягом 5 років управління освіти і науки ОДА спільно з Волинським інститутом післядипломної педагогічної освіти за сприяння Волинського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою проводять польові навчання фахівців відділів (управлінь) освіти, які опікають підготовку учнівської молоді до служби у Збройних силах України та викладання предмета «Захист Вітчизни». Започаткований захід дає можливість організувати аналогічні навчання у містах і районах області, значно покращити викладання цієї дисципліни та підготовку школярів до військової служби.

Висновки. Зважаючи на викладене вище, наголошуємо, що систему допризовної підготовки молоді у закладах освіти неможливо поліпшити лише доопрацюванням навчальної програми з предмета «Захист Вітчизни». Це комплексне питання потребує тісної співпраці не тільки широкого кола різних установ освіти, але й спільної роботи з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, громадськістю.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2000 р. № 1770 «Положення про допризовну підготовку» [Текст] // Урядовий кур'єр. – 2000. – № 47.
2. Указ Президента України № 948/2002 від 25 жовтня 2002 р. «Про концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання» [Текст] // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 44. – С. 22–25.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 17 вересня 2014 № 1052 «Про удосконалення та громадське обговорення навчальної програми з предмета „Захист Вітчизни”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2879>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 № 1410 «Про створення єдиної системи військової освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF>
5. Указ Президента України від 24.09.2014 № 744/2014 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 серпня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності» [Текст] // Урядовий кур'єр. – 2014. – № 178.
6. Захист Вітчизни. 10–11-ті класи [Текст] : навч. програма (рівень стандарту, академічний рівень) // Основи захисту Вітчизни. – 2009. – № 12. – С. 2–8.